

Використана література:

1. Цікаві факти про інтернет-торгівлю в світі в 2020 році. URL: <https://lemarbet.com/ua/razvitie-internet-magazina/interesnye-fakty-ob-internet-torgovle/>.
2. «Молодий і перспективний». Який потенціал приховує ринок інтернет-торгівлі України?. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2018/08/31/639949/>.

Краєвський В., д.е.н., доц.

Університет державної фіскальної служби України

Костенко О., к.е.н.

Київський кооперативний інститут бізнесу і права
м. Київ, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Вступ.

Проведення економічних реформ в країні змінює кон'юнктурні константи виробничої та комерційної діяльності підприємств. За таких обставин визначальними чинниками управління формуванням результативності їх функціонування є всебічний облік і комплексний аналіз господарських процесів.

Результативність – здатність (як властивість) давати хороший результат. Результат: 1) те, що впливає з якоїсь дії, явища; 2) кінцевий підсумок якогонебудь заняття чи процесу; 3) показник чого-небудь; наслідок. Розрізняють: 1) кінцевий результат процесу виробництва (відбиває матеріалізований результат процесу виробництва, обмірюваний обсягом продукції у натуральній і вартісній формах); 2) кінцевий народногосподарський результат роботи підприємства (включає не тільки кількість виготовленої продукції, але й охоплює її споживчу вартість) [4; 5; 7].

В різних галузях економіки підприємства на однакову кількість витрачених ресурсів отримують не однакові за величиною результати. Особливо це стосується таких організаційних формувань аграрного сектору як сільськогосподарські підприємства. Тобто, сільськогосподарські підприємства з однаковим потенціалом ведуть виробництво з різною ефективністю (ефективність як здатність створювати ефект (результативність процесу), характеризує результат діяльності відносно витрат) [4, с. 21; 7, с. 18]. Сільськогосподарське підприємство – юридична особа, основним видом діяльності якої є вирощування та переробка власно виробленої сільськогосподарської продукції (включаючи рибництво), виручка від реалізації якої становить не менше 50% загальної суми грошових надходжень за рік.

Галузеві особливості діяльності сільськогосподарських підприємств: 1) вплив природних, кліматичних і ґрунтових умов, а також біологічних процесів; 2) використання, можливо, одного з найцінніших засобів – землі, вартість якого за умов дбайливого господарювання з часом тільки зростає; 3) інерційність виробництва, що характеризується сезонністю та пов'язаними з нею відповідною організацією і циклічністю оборотних засобів; 4) авансування грошей на тривалий

час, який іноді вимірюється роками; 5) значні залишки оборотних засобів, що об'єктивно акумулюються та використовуються в наступних виробничих циклах; 6) швидший, в порівнянні з іншими галузями, знос виробничих засобів сільськогосподарського призначення внаслідок їх роботи в несприятливих умовах, в тому числі в агресивних середовищах (тваринництві, птахівництві, при роботі з мінеральними добривами, отрутохімікатами тощо); 7) розрив у часі між періодом виробництва та робочим періодом; 8) споживання частини виробленої продукції самим підприємством; 9) просторово-розпорошене розміщення виробництва на місцевості; 10) багатогалузевість та різнокомплексність здійснюваних господарських процесів; 11) сільськогосподарське виробництво не таке ефективне як інші сектори економіки (вкладений капітал приносить менший прибуток). Тому воно не в змозі на рівних (наприклад, порівняно з промисловістю) брати участь у міжгалузевій конкуренції без зовнішньої підтримки; 12) науково-технічний прогрес у сільському господарстві впроваджується і проявляється повільніше, ніж у інших галузях; 13) сільськогосподарське виробництво відрізняється консервативністю, нееластичністю і неадекватністю реагування на умови та вимоги ринку. Так, наприклад, при підвищенні попиту на продукцію чи інвестиційному пошуківленні зазначені вище особливості не дозволяють швидко відреагувати і збільшити її випуск; 14) диспаритет цін між вартістю сільськогосподарської продукції і вартістю ресурсів, необхідних для її виробництва; 15) домінування однотипності в організаційно-правових формах господарювання та власності і, як наслідок, наявність широкої бази для поліваріантного, багаторівневого та різномасштабного порівняння; 16) кон'юнктурно обумовлена особливість аналізу діяльності, а саме: специфічність використовуваних показників (урожайність, продуктивність худоби, жирність молока і т. д.), складність обчислення собівартості продукції, необхідність попроцесного і пооб'єктного обліку витрат тощо [2, с. 56–57].

Врахування галузевих особливостей діяльності сільськогосподарських підприємств обумовлене поглибленням всебічності та достовірності обліку, об'єктивності аналізу і результативності управління.

Обґрунтовуючи обліково-аналітичні чинники управління діяльністю досліджуваних підприємств, необхідно зазначити, що їх результативність залежить від наступних характеристик [1, с. 38–42]: 1) вибору системи оподаткування (згідно із законодавством підприємство, незалежно від розмірів та форми господарювання, може обирати як загальну систему оподаткування, так і спрощену систему, якщо відповідатиме відповідним критеріям); 2) вибору форми організації бухгалтерського обліку (згідно із законодавством існує чотири варіанти вибору суб'єктів ведення бухгалтерського обліку, кожний з яких може бути обраний власником (журнальна, журнально-ордерна, проста, автоматизована)); 3) вибору системи бухгалтерського обліку (залежно від обсягів здійснюваної діяльності та вимог законодавства, суб'єкти малого підприємництва можуть обирати загальну, спрощену та просту форми бухгалтерського обліку та складати на цій основі загальну, спрощену або просту фінансову звітність); 4) використання плану рахунків (мають право на вибір як загального, так і

спрощеного плану рахунків бухгалтерського обліку, в залежності від форми організації та обраної системи оподаткування); 5) можливості ведення бухгалтерського обліку без використання плану рахунків та принципу подвійного запису (суб'єкти мікропідприємництва).

Систематизовані обліково-аналітичні чинники формування результативності сільськогосподарського підприємства передбачають, що суб'єкт господарювання самостійно: визначає облікову політику; обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способів реєстрації та узагальнення інформації в них з врахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних; розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів; затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку; може виділяти на окремий баланс філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, які зобов'язані вести бухгалтерський облік, з наступним включенням їх показників до фінансової звітності.

Розглянуті обліково-аналітичні чинники формування результативності сільськогосподарських підприємств реалізуються в межах обґрунтованої обліково-інформаційної системи активізації їх соціально-економічного розвитку. Ця система метафізично усвідомлюється через догматичні засади обліку, діалектично проявляється в релятивізмі аналізу, аксіологічно визначається фактуалізмом і теоретизмом управління.

Обліково-інформаційної система не просто інтегрує оперативно-технічний, статистичний, управлінський, фінансовий облік, оподаткування та контролінг, вона забезпечує їх синергічну та емерджентну взаємодію, результатом якої і є активізація соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств [3, с. 47–62].

Активізацію соціально-економічного розвитку забезпечує матеріальна (актив балансу), фінансова (пасив балансу) та організаційна (інформаційно-інтеграційний інституційний супровід розвитку) складові. Практичні форми реалізації обліково-інформаційної системи щодо активізації соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств [6, с. 24–29]: 1) персональна відповідальність; 2) класифікація рішень; 3) нові форми обліку (комп'ютеризація (в тому числі нейронні мережі)), роботизація (дистанційність, максимальний синтез інформації), організація (тестові господарства) облікового процесу; 4) поліпшення управлінської, податкової та фінансової звітності. Обліково-інформаційна система на мікрорівні є активізуючою основою обліку і аналізу, а на макрорівні – інституціоналізуючою їх базою. Призначення обліково-інформаційної системи не зборі даних та швидкості їх передачі (автоматизація процесів), а в аналітичному обґрунтуванні за відповідними індикаторами (інформаційно-аналітичний сервіс). При цьому, критерієм є корисність інформації і результативність прийнятих на її основі управлінських рішень.

Висновки та пропозиції.

Узагальнюючи наведений матеріал, слід відмітити, що в умовах ринку результативність є головним критерієм оцінки поведінки соціально-економічних систем. Під результативністю розуміють здатність забезпечувати результат, досягати встановлених цілей з максимальною корисністю. Розгляд сутності результативності дав можливість визначити основні обліково-аналітичні чинники її формування, які полягають в необхідності: встановлення результатів діяльності сільськогосподарського підприємства; вивчення основних факторів та особливостей їх впливу на результативність; прийняття управлінських рішень щодо обґрунтування напрямів подальшого розвитку суб'єкта господарювання. Кожне рішення щодо результатів його діяльності повинне критеріально оцінюватися з позиції цілей, методів, функцій, процесів, структур, організації, тобто сукупності всього обліково-аналітичного інструментарію управлінського впливу. Достовірність результатів такого впливу підтверджується правильністю вибору, якістю та повнотою реалізації заходів з множини можливих альтернатив, розроблених з використанням переваг ефективних систем обліку і аналізу в управлінні формуванням результативності підприємства.

Використана література:

1. Економічна синталітика : філософський дискурс становлення та розвитку : монографія / [С. В. Бардаш, О. М. Костенко, В. М. Краєвський] ; за заг. ред. С. В. Бардаша. – К. : ЦП Компринт, 2017. – 225 с.
2. Інформаційна система управління сільськогосподарським підприємством : аналітичні індикатори формування і результативності : монографія / [Камінська Т. Г., Краєвський В. М., Костенко О. М., Охріменко І. В., Савчук В. К.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік принт», 2016. – 270 с.
3. Інформаційно-аналітичний процес : праксеологічний підхід : монографія / [Савчук В. К., Костенко О. М., Краєвський В. М.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік Принт», 2013. – 204 с.
4. Краєвський В. М. Облікові системи : еволюція та вектор розвитку / Краєвський В. М. – К. : «Аграр Медіа Груп», 2012. – 192 с.
5. Обліково-інформаційне забезпечення управління функціонуванням сільськогосподарських підприємств : монографія / Костенко О. М. – К. : видавництво «Вік принт», 2017. – 350 с.
6. Стратегічні пріоритети розвитку аграрних формувань : аналітико-прогнозні тренди : колективна монографія / [Л. Р. Воляк, О. М. Костенко, В. М. Краєвський, Т. В. Куць, О. Г. Макарчук, В. К. Савчук та ін.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : ЦП Компринт, 2018. – 350 с.
7. Управління ефективністю сільськогосподарського виробництва : інформаційно-аналітичний аспект : монографія / [Савчук В. К., Костенко О. М., Мискін Ю. В., Краєвський В. М.] ; за заг. ред. В. К. Савчука. – К. : видавництво «Вік Принт», 2013. – 470 с.